

ПРОБЛЕМИ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ

*Миронова О.В., магістр, Янковець Т.М., к.е.н., доцент
Київський національний університет технологій та дизайну*

Анотація. В статті досліджено проблеми конкурентоспроможності підприємств в Україні. Проаналізований рівень конкурентоспроможності України за світовими рейтингами та запропоновані напрями забезпечення конкурентоспроможності вітчизняних підприємств у сучасних умовах.

Ключові слова. Конкуренція, конкурентоспроможність, інноваційна діяльність, шляхи підвищення конкурентоспроможності підприємств.

ПРОБЛЕМЫ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ ОТЕЧЕСТВЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ

*Миронова Е.В., магистр, Янковец Т.Н., к.э.н., доцент
Киевский национальный университет технологий и дизайна*

Аннотация. В статье исследованы проблемы конкурентоспособности предприятий в Украине. Проанализирован уровень конкурентоспособности Украины по мировым рейтингам и предложены направления обеспечения конкурентоспособности отечественных предприятий в современных условиях.

Ключевые слова. Конкуренция, конкурентоспособность, инновационная деятельность, пути повышения конкурентоспособности предприятий.

PROBLEMS OF COMPETITIVENESS OF DOMESTIC ENTERPRISES

*Myronova O., Iankovets T.N.
Kyiv National University of Technologies and Design*

Abstract. The article deals with the problems of the competitiveness of enterprises in Ukraine. The level of competitiveness of Ukraine according to world rankings is analyzed and the offered directions of maintenance of competitiveness of domestic enterprises in the modern conditions are analyzed.

Keywords. Competition, competitiveness, innovative activity, ways of increasing the competitiveness of enterprises.

Постановка проблеми. Діяльність будь-якого сучасного підприємства у швидко змінюваних ринкових умовах господарювання пов'язана з необхідністю зайняття стійких позицій у конкурентному середовищі. Вітчизняні підприємства в основному, навіть отримуючи доступ до міжнародних ринків, є неконкурентоспроможними через відсутність досвіду функціонування в умовах жорсткої конкуренції, недосконалості законодавства, відсутності механізмів налагодження ділових зв'язків та успішної співпраці. Тому питання забезпечення конкурентоспроможності вітчизняних підприємств є такими, що не втрачають своєї актуальності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми визначення конкуренції та конкурентоспроможності розглядаються в роботах таких вчених, як А. Сміт, Д. Рікардо, Й. Шумпетер [1], М. Портер [2]. Теоретичні та методологічні основи оцінки рівня конкурентоспроможності підприємств розглянуті у роботах багатьох вітчизняних та зарубіжних вчених, серед яких Б.В. Букринський, С.М. Клименко [3], А.Н. Литвиненко, С.І. Савчук [4], А. Яновський [5] та інші.

Мета дослідження. Виявлення проблем та аналіз рівня конкурентоспроможності вітчизняних підприємств з метою пошуку напрямів її підвищення.

Викладення основного матеріалу. Дослідження категорії «конкурентоспроможність підприємства» дозволило зробити висновок про багатоаспектність даного поняття та відсутність єдиного визначення. Так, існують різні підходи науковців до визначення конкурентоспроможності підприємства:

– порівняльна перевага по відношенню до інших фірм, здатність суб'єкта ринкових відносин бути на ринку на одному рівні з наявними на ньому аналогічними конкуруючими суб'єктами [2];

– багаторівнева категорія, оскільки передбачає оцінку всіх функціональних сфер діяльності суб'єкта господарювання (виробництва, кадрового потенціалу, фінансів, наукових розробок, маркетингу) [5];

– комплексне поняття, що характеризується системою і якістю управління, якістю продукції, широтою та глибиною асортименту, затребуваного суспільством або окремими його членами, стабільним фінансовим станом, здатністю до інновацій, ефективним використанням ресурсів, цілеспрямованою роботою з персоналом, рівнем системи товароруку і сервісом фірми [4].

На сьогоднішній день ведення бізнесу та розвиток підприємства стає все більш різноманітним, складнішим, ніж раніше. Адже нові технології, інформація, система менеджменту дуже швидко змінюються і призводять до нових конкурентоспроможних ринків. Підприємці повинні адаптуватися до нових умов, постійно розвиватися, впроваджувати нові технології, стратегії розвитку, методики організації бізнесу, щоб бути конкурентоспроможними на ринку.

Для підвищення конкурентоспроможності виробнику необхідно орієнтуватися на свого споживача, підвищувати якість товару, більш раціонально використовувати свої ресурси, в тому числі людські, покращувати умови роботи.

Чинники, які впливають на конкурентоспроможність підприємства, поділяються на екзогенні (зовнішні, вплив держави та інших зовнішніх чинників) та ендогенні (внутрішні, на які впливають самі підприємці).

До екзогенних чинників відносять: рівень інфляції в країні; рівень стабільності фінансового та валютного ринків; підтримка вітчизняного виробництва з боку держави; рівень інноваційного розвитку в країні та інші.

До ендогенних чинників відносяться: якість управління та організації персоналу на підприємстві; рівень кваліфікації персоналу; якість роботи маркетингового відділу; якість використання трудових та технічних ресурсів; рівень техніки і технології тощо.

Важливе значення для виявлення рівня конкурентоспроможності країни та окремих галузей і підприємств має оцінювання країни, яке проводять світові рейтинги. Результати такого рейтингового оцінювання являються каталізатором інвестиційної привабливості країни, галузей, підприємств для іноземних інвесторів.

Кожного року ВЕФ (WEF – World Economic Forum) шляхом опитування проводить дослідження щодо оцінки топ-менеджерами компаній чинників, які перешкоджають веденню бізнесу в країнах. WEF складає рейтинги з 1979 року. Також враховуються думки тисячі експертів зі всього світу [6].

Результати опитування по Україні за 2016 рік містяться на рис. 1.

Першу позицію у рейтингу займає корупція – 14%. На сьогоднішній день корупційний тиск дуже сильно впливає на конкурентоспроможність наших підприємств. Корупція створює додаткові витрати для підприємства, тим самим знижуючи маржу. Виходячи з цього, у підприємства менше вкладаються інвестиції, адже вони є нерентабельними. Отже, корупція призводить до того, що продуктивність зменшується, тим самим знижуючи конкурентоспроможність української економіки.

Як свідчать дані Індекс сприйняття корупції (Corruption Perceptions Index), Україна у 2016 році набрала 29 балів зі 100 можливих, що лише на 2 бали більше, ніж минулого року [7].

Також корупція впливає на підвищення порогу входження на ринок, через підтримку певних підприємств з боку держслужбовців, через можливості рейдерських атак та інших подібних факторів, вона знижує рівень конкуренції в економіці країни.



Рис. 1. Чинники, які перешкоджали введенню бізнесу в Україні у 2016 р.

Підприємство, яке знаходиться під «захистом» депутата, для вирішення проблеми конкурентоспроможності не буде підвищувати якість продукції, знижувати ціну на продукт або використовувати інші ринкові механізми конкуренції, а буде вирішувати проблему конкурентів, наприклад, адміністративними методами. Це, в свою чергу, призводить до низької конкуренції на міжнародному ринку продукції. Адже необхідно, щоб продукція була достатньо конкурентоспроможною. А неефективний корупційний бізнес ніяк не може конкурувати з дійсно конкурентоспроможною продукцією на міжнародному ринку.

Нестабільна політична ситуація в країні, часта зміна законодавства, існування загрози національної безпеки на Сході, анексія АР Крим також призводить до зміни макросередовища і зниження конкурентоспроможності в країні.

Підвищення цін на продукцію, внаслідок високої інфляції, знижує конкурентоспроможність національних товарів. Також зменшується рівень експорту і підвищує імпорт до України. Наслідком цього є відтік грошових коштів за кордон. Рівень інфляції за 2016 рік становив 112,4% проти 124,9% у 2014 році та 143,3% у 2015 році.

Отже, найбільш проблемні чинники, які впливають на конкурентоспроможність вітчизняних підприємств в Україні, пов'язані з державними інституціями та корупцією у всіх сферах.

За іншим міжнародним рейтингом конкурентоспроможності країн світу (IMD World Competitiveness Scoreboard) [8], який базується на оцінюванні економічного розвитку країн, ефективності уряду, бізнесу та інфраструктури, Україна у 2016 році посіла передостаннє місце з 59 з 61 досліджуваної країни. За цим рейтингом рівень конкурентоспроможності України близький до рівня Хорватії і Монголії.

Згідно з рейтингом Doing business 2017, Україна посіла 80 місце із 189 по легкості ведення бізнесу, що на 7 пунктів вище, ніж було у 2015 році. Порівняно з 2016 роком показники покращились по таким пунктам, як реєстрація підприємств, оподаткування. Погіршилися показники, пов'язані з вирішенням проблем із неплатоспроможністю, міжнародною торгівлею, доступу до отримання кредитів. В середньому один пункт в даному рейтингу приносить державі приблизно 500–600 млн дол. США інвестицій [9].

Отже, можна зробити висновок, що для розвитку України та підвищення її конкурентоспроможності велике значення має конкурентоспроможність підприємств як структурних одиниць національної економіки. Українські підприємства мають потенціал та можливість до підвищення конкурентоспроможності їхньої продукції, а тим самим і до займання провідних і домінуючих позицій на українському ринку.

Визначним етапом у роботі із забезпечення конкурентоспроможності є централізована система управління нею на стадіях розробки та створення нових видів продукції, виробництва та збуту. Особливу увагу потрібно приділяти стадії виробництва, адже саме в ній матеріалізуються важливі елементи конкурентоспроможності.

Одними із найважливіших задач є зниження собівартості продукції, підвищення її якості та підвищення прибутковості підприємства. Адже для виходу на міжнародний ринок, крім відповідності обов'язкових вимог, товар повинен мати ще й привабливу ціну, щоб конкурувати.

Потенційно Україна може бути однією з конкурентоспроможних країн. Цьому сприяє її величезний внутрішній ринок, порівняно кваліфікована й водночас дешева робоча сила, значний науково-технічний потенціал, великі природні ресурси та наявність інфраструктури, хоч і такої, що потребує значних інвестицій для підтримання.

Література

1. Storper M. The Regional World: Territorial Development in Global Economy / M. Storper. – N.Y.; Guilford Press, 1997. – 338 p.
2. Портер М. Міжнародна конкуренція / М. Портер; пер. з англ.; під ред. В.Д. Щетиніна. – М.: Міжнародні відносини, 1993. – 896 с.
3. Клименко С.М. Управління конкурентоспроможністю підприємства: навч. посіб. / С.М. Клименко, О.С. Дубова, Д.О. Барабась та ін. – К.: КНЕУ, 2006. – 527 с.
4. Савчук С.І. Методи оцінки конкурентоспроможності: логіка побудови і аналіз можливостей / С.І. Савчук // Вісник Тернопільської академії народного господарства. Економіко-математичне моделювання. – 2003. – № 14 – С. 54–65.
5. Яновський А. Конкурентоспроможність товару і товаровиробника / А. Яновський // Бізнес-Інформ. – 1996. – № 5. – С. 21–23.
6. World Economic Forum Annual Meeting 2016: Mastering the Fourth Industrial Revolution [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.weforum.org/reports/world-economic-forumannual-meeting-2016-mastering-the-fourth-industrial-revolution>.
7. Transparency International Ukraine [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ti-ukraine.org/research/indeks-koruptsiyi-cpi-2016>.
8. IMD World Competitiveness Center [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.imd.org/wcc/world-competitiveness-center-rankings/World-competitiveness-yearbook-ranking>.
9. The World Bank 2017 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.doingbusiness.org/data/exploreeconomies/ukraine>.